

Boşluk ve kriz: tehlikeler ve fırsatlar...

Rejim değişti. Ancak bu durumun iktidar sahiplerine kısa vadede sağladığı gücün ötesinde orta vadede (mesela 2019 başkanlık seçimi) ve uzun vadede gerçek bir güç sağlayıp sağlamadığı tartışmalı. Sözüünü ettiğimiz fiziksel güç değil. Görüşümüze göre iktidar, yeni bir rejimin kurucusu olarak sahip olması gereken **tarihsel** gücü, avantajı ve toplumsal meşruiyeti kaybetmiştir. Bu kaybetme sürecinin dönüm noktası Gezi'dir. RTE, bunu hemen her konuşmasında en tepkisel biçimde dile getiriyor. Gezi'yle başlayan yeni sürecin bozduğu dengeler ve yol açtığı "sinir bozukluğu" o zamana kadar parlamentarizmin yerine konulacak, kısmen gönülsüz de olsa önemli ölçüde "rıızaya" dayalı (hegemonik) bir **sistem** olarak tasarlanan başkanlığın bir **rejim** olarak inşasını zorunlu kılmıştır. Yani ummadığı sertlik ve yaygınlıkta bir direnişle karşılaşması, kendilerinin de itiraf ettiği üzere bütün alanlarda kontrolü sağlayamaması, ülkeyi başka türlü yönetemeyeceğini anlayan iktidarın, zaten var olan otoriter

eğilimlerinin despotik biçimler almasına yol açmıştır. Tabii bu iç gelişmelere Arap devrimci dalgasının güçlendirdiği hayal ve heveslerle ciddi bir “stratejik derinlik” kazanan “yeni Osmanlıcı” dış politikanın kısa sürede iflasını da eklemeliyiz. Böylece başkanlık Türkiye’si projesinin hem iç hem de dış ayakları ciddi biçimde sakatlanmıştır. Bu durum iktidarı içeride daha sert ve çatışmacı yöntemlere, özellikle de yeniden “geleneksel” Kürt düşmanlığına yöneltirken, uluslararası planda da, emperyalist müttefikler dâhil hemen herkesle kavgalı duruma getirmiştir. Sorun yeni bir **rejimin** inşası olduğunda var olan bütün denge ve ilişkilerin altüst olması kaçınılmazdır.

Yeni bir rejim, yeni bir sistemden farklı olarak devletin biçiminin değişmesidir. İkincisi, (yani sistem değişikliği) aynı devlet biçimi dâhilinde, karşı çıkan kesimlerin varlığına rağmen nihayetinde iyi-kötü bir uzlaşmanın, en kötü ihtimalle karşı çıkanlar açısından bir kabullenmenin sonucunda yürürlüğe girer. Ancak ilki, yani rejim değişikliği, toplumun bir bölümüne yönelik zor kullanımını gerektirir. Bu zorun şiddeti, direnişin yaygınlığı ölçüsünde artış gösterir. Yani iktidarın muhalif kesimlere karşı uyguladığı toplumsal ayrıştırma temelli, çoğu zaman yasa ve hukuk dışı, esas olarak da yeni bir hukuku hedefleyen şiddet yöntemleri boşa değildir.

Sermaye o kadar çaresiz mi?

Sürecin bu noktaya gelmesi ve zorunlu olarak bir “iç savaş rejimi” karakteri kazanmaya başlaması iktidarın içerideki ve dışarıdaki müttefiklerinin muhafazakâr (da olsa) “demokrasi” ve “ılımlı İslam” (Bir İslam ülkesinde demokratik model) konusundaki beklentilerini hayal kırıklığına dönüştürmüştür. Politik nitelik kazanmış ve burjuvazinin iktidarını, toplumsal mülkiyetini tehdit eden sınıf mücadelelerinin yaşanmadığı koşullarda yerli ve yabancı büyük sermayenin, içeride ve dışarıda sonucu belirsiz belalara yol açabilecek böyle bir iç savaş rejimine kolaylıkla onay vermesi, ipini RTE’nin ellerine teslim etmesi beklenemez. Üstelik bu iktidar kendi siyasi

tekeline ve ekonomik-sınıfsal tabanını güçlendirme amacıyla sermayenin bazı kesimlerine yönelik, ucu "müsadereye" kadar varan baskı ve cezalandırma yöntemleri uygulamaktaysa. Yani RTE'nin bunca hizmet ve faydasına rağmen, hem ulusal hem de uluslararası planda burjuvazinin tepkisiyle karşılaşması anlaşılır bir durumdur.

RTE, bütün güçlü görüntüsüne ve güç gösterilerine rağmen, emperyalizmin ve egemen sınıfın en güçlü fraksiyonunun gözünde, bir diktatörün sahip olması gereken avantajları kaybetmiştir. Sermaye, mülkiyetinin ciddi bir tehdit altında olduğu durumlarda, sınıf mücadelesinin yol açabileceği bir iç savaşı önleyen veya başlayan bir iç savaşı kazanmayı başarmış bir diktatörü kerhen de olsa destekleyebilir. Ancak bizim örneğimizde bu şahıs, bırakın bir iç savaşı önlemeyi, politikalarıyla bir iç savaşa yol açabilecek bir yöneliş içindedir. Kabul etmek gerekir ki, sermaye, henüz kendini, öngörülemez davranışlarıyla bilinmez tehlikelere sürükleyebilecek, ayrıca hizmetlerinin karşılığında büyük bedeller talep eden bir "tarihsel şahsiyete" teslim edecek kadar çaresiz değildir.

Kurumların meşruiyeti...

Ancak hem iktidarın kayıpları, hem de sermayenin endişeleri bunlarla sınırlı değildir. Ortada bütün düzen güçlerini gerçekten endişelendiren (veya endişelendirmesi gereken) bir başka durum daha vardır. Bu da devletin **meşruiyet** sorunudur. Bu sorun yaşanan rejim krizinin bir ürünüdür. Aslında her rejim değişikliği bir rejim krizine karşılık gelir. Bu aslında karşılıklı bir ilişkidir. Tabii, Türkiye'de böyle bir krizin ilk defa yaşanmadığı söylenebilir. Doğrudur, Türkiye daha önce de bu tür krizler sonucunda 12 Mart, 12 Eylül gibi rejim değişiklikleri yaşamıştır. Ancak onların bugünkünden farkı, bütün geçiş ve dönüşlerin, düzenin şu veya bu ölçüde meşru kabul edilen, sürekliliği olan kurumları üzerinden ve bazı zorlamalarla da olsa onlar vasıtasıyla gerçekleştirilmesidir. Bu nedenle, sözü edilen askeri darbeler bile neredeyse resmi

prosedürün “gerekleri” olarak algılanmış ve bir süre sonra sisteme monte edilebilmiştir. Ayrıca Türkiye’de bir de az gelişmiş-bağımlı kapitalist ülkelerin çoğunda var olmayan görece güvenilir bir **seçim** geleneği vardır. Bu aynı zamanda çok ağır eleştiriler eşliğinde de olsa işleyen bir **parlamentarizm** geleneği anlamına gelir. Rejimin meşruiyetini sağlayan bir başka gelenek ise seçim kaybeden iktidarların, günlerini beklemek üzere muhalefete geçmeyi kabul etmesidir. Bu geleneklere, bütün sorunlarına ve hakkındaki söylentilere rağmen “**yargının bağımsızlığı**” ve “adalet dağıttığı” inancını da ekleyebiliriz. Tabii, en az bunlar kadar önemli ve temel nitelikte olan bir de **ordu** kurumu, yani TSK vardır. Bunlar sadece muvafık-muhalif siyasilerin üzerinde bazen çok kavga ederek dahi olsa mutabakat halinde oldukları, uzlaşabildikleri temellerdir. Bunların “meşruiyeti” siyasi düzeyle de sınırlı değildir. Bu kurumlar genel olarak, sınıfsal sezgilere dayalı pek çok şikâyete, eleştiriye ve hatta galiz küfürlere rağmen halkın gözünde de “meşrudur”. Yani devlet ve politik olarak temsil ettiği toplumsal düzen, sadece örtülü veya açık zor yoluyla değil çoğu ezilenlerden oluşan toplumun şu veya bu oranda razı olması, var olanı “akla uygun ve zorunlu” kabul etmesi sayesinde de varlığını sürdürür. Yani, bütün toplumsal düzenleri ayakta tutan “başka bir hayatın” mümkün olmadığı “bilinci”, asker-polis-yargı şiddeti ve bu şiddetin yarattığı korkular dışında aynı zamanda bu “meşruiyet” inancına da dayanır.

Çöküş, boşluk...

Şimdi bütün bu kurumsal yapı hızlı bir **çöküş** süreci içindedir. Geldiğimiz noktada “eski rejimi” ayakta tutan, (ancak gerçekte ne kadar çürümüş olduğu sonradan anlaşılan) kurumsal güç, “saygınlık” ve “meşruiyet” büyük ölçüde ortadan kalkmış (veya kaldırılmış) ancak yerine yenisi tesis edilememiştir.

Parlamento, rejim değişikliği sonucunda anayasal olarak sembolik ve işlevsiz bir kuruma dönüşmüş, son iç tüzük değişikliğiyle artık (hiç olmazsa) “konuşulan yer” olma

özelliğini de kaybetmiştir. Referandum rezaletinde görüldüğü üzere, **seçimlerin**, bundan böyle iyi kötü bir güvenilirliği ve yasal güvencesi olmayacağı anlaşılmıştır. 1950'den bu yana belki de ilk defa bir iktidarın seçimleri kaybetse dahi **gitmeyeceği**, muhalefet olmayı kabullenmeyeceği inancı yaygınlaşmıştır.

Devlet meşruiyetinin temel direklerinden **yargının** durumu ise vahimdir. Yargı, bugün Türkiye'nin neredeyse en güvenilir kurumudur. Kimsenin "adaletle" ilgili bir beklentisi yoktur.

Eski rejimin çekirdeği ve temel gücü olan **Ordu** ise, artık her kesimin gözünde saygınlığını kaybetmiş, politik olarak pek ciddiye alınmayan bir "araca" dönüşmüş görünmektedir. (Bu durumun demokratikleşmeyle bir ilgisi olmadığı gibi, bazı malûm tehlikeler de otomatikman ortadan kalkmamıştır!) 15 Temmuz görüntüleri, TSK'nın "kurtarıcı, korkutucu ve dokunulmaz" imajına ağır darbe vurmuştur. Bütün bunlara, şimdi başka tarikat ve cemaatlerle doldurulup idare edilmeye çalışılan birinci ve ikinci dereceden hemen her kurumun halini ekleyebiliriz. Ortada 1923'ten beri görülmeyen bir "**boşluk**" vardır...

İktidarın meşruiyetini, aslında sadece bir araç olarak baktığı "millet iradesine" dayandırmaya çalışması bu boşluktan kaynaklanmaktadır. Çünkü bu boşluk iktidar açısından çok ciddi bir meşruiyet eksikliğine işaret etmektedir. Yeni rejimin oturması, sadece kurumsal değil, toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel pek çok yönü olan bu boşluğun doldurulmasına bağlıdır. Seçim başarılarına rağmen tarihsel ve toplumsal plandaki avantajlarını ve "zorunluluğunu" önemli ölçüde kaybetmiş bir rejimin böyle bir meşruiyeti sağlaması, karşıtlarının, çeşitli konjonktürel nedenlerle teslim olmak zorunda kalmamaları halinde, mümkün değildir.

Krizler, tehlikeler, fırsatlar...

Bu tür boşluklar ve onlarla iç içe geçmiş krizler, genel olarak **tehlikeli** durumlardır. Bu tehlike devletleri, iktidarları, farklı oranlarda olsa da bütün toplumsal kesimleri tehdit eder. Burjuva toplumlarında en büyük tehlike kuşkusuz işçi sınıfına, emekçilere yöneliktir. Ancak böylesine olağanüstü durumlar aynı zamanda devrimci fırsatlar da yaratır. Her devrim devasa bir boşluğun ve derinleşen bir krizin ürünüdür. Elbette, tarihin bize otomatik olarak vaat ettiği hiçbir şey yoktur. Yönünü devrime çevirecek güçlerin ve önderliklerin olmadığı veya hazırlıksız yakalandığı durumlarda tarih hükmünü pekâlâ karşı devrimlerden, gerici çözümlerden yana verebilir. Bu durum pek çok defa yaşanmıştır. İktidarın girdiği yolu çok büyük ihtimalle tamamlayamayacak olması, devrimci güçlere kendiliğinden bir başarı şansı tanımamaktadır. Verili koşullar ve “hallerimiz” göz önüne alındığında sözünü ettiğimiz boşluğun doldurulması ve krizin çözümü işi, bir kere daha burjuvazi tarafından halledilecekmiş gibi görünse de bu verileri ve halleri değiştirmek mümkündür. Bu elbette sınıfın birlik ve bağımsızlığının sağlanması ve görevlerinin bilincindeki devrimci bir önderliğin mücadele içinde yaratılmasıyla mümkündür. Kaderimiz burjuva gericiliğinin eski veya yeni biçimleri arasında bir tercih yapmak olamaz. Devrimci bir sınıfın önderliğinde ve bir **işçi demokrasisi** temelinde bütün bu “boşluk” ve “krizlerden” ve de kapitalizmin insanlığı boğan “deli gömleğinden” kurtulmamız mümkündür...